

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3222/2024 (VI. 25.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa, mint másodfokú bíróság 6. Kbf.57/2022/8. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítvány, annak kiegészítése és az Alkotmánybíróság rendelkezésére bocsátott további iratok ismeretében az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyet érintően az alábbiak voltak megállapíthatók.
- [3] Az indítványozó mint szerződéses szakaszvezető 2022. február 25. napján feljelentést tett bázisparancsnoka ellen a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 195. §-ába ütköző és aszerint minősülő kényszerítés büntette miatt.
- [4] Az elsőfokú bíróság által rögzített tényállás lényege szerint a Kormány a világjárvány ideje alatt kihirdetett vész-helyzet során az 599/2021. (X. 28.) Korm. rendelettel elrendelte az állami alkalmazottak – köztük a Magyar Honvédség személyi állománya – kötelező védőoltását. Az indítványozó a SARS-COV2 védőoltást nem vette fel, ezért a vonatkozó jogszabályok szerint fizetés nélküli szabadságot kellett számára elrendelni. Az indítványozó kérelmezte, hogy másodállást létesíthessen, de azt a bázisparancsnok nem engedélyezte. Az indítványozó ezért feljelentést tett kényszerítés büntette miatt a bázisparancsnok ellen.
- [5] A Központi Nyomozó Főügyészség 2022. március 7. napján kelt 1.Nyom. 489/2022/1. számú határozatával az indítványozó feljelentését – mivel a cselekmény nem bűncselekmény – elutasította. A Legfőbb Ügyészség Terrorizmus, Pénzmosás és Katonai Ügyek Főosztálya 2022. április 19. napján kelt TPK.1049/2022/1-I. számú határozatával a Központi Nyomozó Főügyészség határozata elleni panaszt, mint alaptalan elutasította és tájékoztatta az indítványozót a pótmagánvádlóként történő fellépés lehetőségéről.
- [6] Az indítványozó jogi képviselője útján 2022. június 20. napján pótmagánvád-indítványt terjesztett elő a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsánál a Btk. 195. §-ába ütköző és aszerint minősülő kényszerítés büntette miatt.
- [7] A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 2022. november 8. napján kelt 42.Kb.67/2022. számú ítéletével a terhelte az ellene emelt vád alól felmentette.
- [8] Az indítványozó jogi képviselője útján 2022. november 10. napján kelt beadványában fellebbezést jelentett be és 2023. március 6. napján előterjesztette a fellebbezés részletes indoklását.
- [9] A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 2023. január 12. napján kelt 6.Kbf.57/2022/2. számú értesítő végzésében arról értesítette az indítványozó pótmagánvádló jogi képviselőjét, hogy 2023. március 10. napjára tanácsülést tűzött ki. Az értesítő nyomtatvány hátlapján szereplő tájékoztatás értelmében a 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: Be.) 598. § (5) bekezdése alapján a jogi képviselő nyolc napon belül kérhetette az ügy nyilvános ülésen vagy tárgyaláson való elbírálását.
- [10] Az indítványozó jogi képviselője 2023. január 18. napján előterjesztett – és a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa által aznap érkeztetett – indítványában a Be. 598. § (5) bekezdésére hivatkozva indítványozta nyilvános ülés tartását. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa által küldött nyilatkozási formanyomtatványt azonban, amely arról szólt, hogy az értesítő végzés alapján a pótmagánvádló kéri-e nyilvános ülés kitűzését, az indítványozó nem töltötte ki, és azt ebben a formában, 2023. február 10-i keltezéssel küldte vissza. A nyilatkozathoz azonos napi dátummal ugyanakkor egy beadványt is mellékel. Abban előadta, hogy jogi képviselőjétől korábban kérte, hogy kezdeményezze nyilvános ülés tartását az ügyben. Előadta továbbá azt is, hogy a jogi képviselője ezen kérését már teljesítette, és ez az oka annak, hogy a visszaküldött dokumentumon maga nem nyilatkozott a nyilvános ülés megtartásáról. Az indítványozó nyilatkozatát és levelét a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 2023. február 17-én érkezett.

- [11] A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 2023. március 10. napján tanácsulást tartott és ezen a napon jogerőssé vált 6.Kbf.57/2022/8. számú végzésében az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [12] 2. Az indítványozó 2023. július 17. napján az elsőfokú bíróság útján az Alkotmánybírósághoz fordult és az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa, mint másodfokú bíróság 6.Kbf.57/2022/8. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó az Alkotmánybíróság felhívására 2023. szeptember 28. napján indítvány-kiegészítést nyújtott be (a továbbiakban együtt: alkotmányjogi panasz).
- [13] Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében szereplő tisztességes eljárás-hoz való jogának a fegyveregyenlőségre és a tárgyalás nyilvánosságára vonatkozó részjogosítványát, valamint az indokolt bírói döntéshez való jogát érte sérelem.
- [14] A nyilvános tárgyaláshoz való jog megsértését az indítványozó azért tartotta megállapíthatónak, mert a másodfokú bíróság a Be. 598. § (2) bekezdése alapján – indítványa ellenére – nem tartott nyilvános ülést, ahol az indítványozó kifejtette volna az érveit, amelyek adott esetben befolyásolhatták volna a bíróság döntését. Az indítványozó értelmezésében továbbá a fegyverek egyenlőségéből azon követelmény is fakad, hogy az eljárásban „a felek” jelen lehessenek az eljárási cselekményeken, amelyekre a tanácsulés okán szintén nem volt lehetőség.
- [15] Szintén kifogásolta az indítványozó, hogy a másodfokú bíróság határozatának az indokolásában nem tért ki rá, hogy a törvényi lehetőség és az indítványozó kérése ellenére miért nem tartott nyilvános ülést. Az indokolt bírói döntéshez való jog, mint a tisztességes eljáráshoz való alapjog részjogosítványa alkotmányos tartalmát ismertetve az indítványozó az Alkotmánybíróság 7/2013. (III. 1.) AB határozata (a továbbiakban: Abh.) indokolásának egyes megállapításait emelte ki.
- [16] A fentiek alapján az indítványozó igazolhatónak vélte, hogy a konkrét esetben eljáró másodfokú bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát sértő határozatot hozott.

II.

- [17] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. [...]”

- [18] 2. A Be.-nek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„561. § (3) Az ügydöntő határozat indokolása tartalmazza [...]”

f) a határozat egyéb rendelkezéseinek és az indítványok, így különösen a bizonyítási indítványok elutasításának indokolását, az alkalmazott jogszabályok megjelölésével”

„598. § (2) A másodfokú bíróság tanácsulésen határoz akkor is, ha az ítélet ellen a vádlott terhére nem jelentettek be fellebbezést és a tényállás megalapozott, vagy a vádlott terhére bejelentett fellebbezés kizárólag az 583. § (3) bekezdés a), vagy c) pontján alapszik, és nyilvános ülés vagy tárgyalás kitűzését az ügyészség, a vádlott, a védő vagy a fellebbező nem indítványozza.

(3) A tanács elnöke tanácsulésre tartozó ügyben nyilvános ülést vagy tárgyalást tűzhet ki.

(4) A tanács elnöke a (2) bekezdés szerinti esetben az ügyészséget, a vádlottat, a védőt és a fellebbezőt értesíti a tanácsulés kitűzéséről, a tanács összetételéről, a tanácsulés időpontjáról, és tájékoztatja arról, hogy nyolc napon belül a más által bejelentett fellebbezésre, indítványra vagy nyilatkozatra észrevételeket tehetnek.

(5) Ha a tanács elnöke a (2) bekezdésben meghatározott esetben hivatalból nem tűzött ki nyilvános ülést vagy tárgyalást, a (4) bekezdés szerinti tájékoztatás kiterjed arra is, hogy az észrevétel előterjesztésére rendelkezésre álló határidő alatt nyilvános ülés, vagy tárgyalás kitűzése indítványozható. E határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye. [...]”

„787. § (1) E törvény rendelkezéseit a pótmagánvádas eljárásban az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.”

III.

- [19] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tett-e.
- [20] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A másodfokú bíróság támadott végzését az indítványozó 2023. május 19. napján vette át. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó 2023. július 17. napján nyújtotta be. Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy a panasz határidőben érkezett.
- [21] Az alkotmányjogi panasz eleget tesz az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott követelményeknek, mert megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Abtv. 27. §]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXVIII. cikk (1) bekezdést]. Az indítvány tartalmazza a támadott bírósági határozatot (Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa, mint másodfokú bíróság 6. Kbf.57/2022/8. számú végzését); indokolást – az indokolt bírói döntéshez való joggal összefüggésben – arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági határozat miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel; továbbá a kifejezett kérelmet a bírósági határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [22] Nem tartalmaz ugyanakkor az indítvány indokolást az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben szereplő tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai köréből a fegyveregyenlőséggel és a tárgyalás nyilvánosságával összefüggésben arra, hogy a sérelem és annak folytán az alaptörvény-ellenesség a konkrét ügyben támadott határozat vonatkozásában miből fakad. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ilyen indokolás hiányában az indítványi elem nem alkalmas érdemi elbírálásra {3075/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [19]; 3231/2016. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [26]}. Erre tekintettel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai köréből a fegyveregyenlőség és a tárgyalás nyilvánossága részjogosítványok megsértését az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálta.
- [23] Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az indítványozó az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntetőügyben pótmagánvádló volt, így az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint érintettnek tekinthető {pl. 3032/2022. (I. 31.) AB határozat, Indokolás [16]; 3127/2019. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [21]; 3245/2018. (VII. 1.) AB határozat, Indokolás [14]}. Az indítványozó a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [24] 2. Az Alkotmánybíróság ezután az Abtv. 29. §-a alapján az indítvány befogadásához szükséges további feltételek fennállását vizsgálta.
- [25] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [26] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírói eljáráshoz való jog három részjogosítványára (a fegyveregyenlőség, a tárgyalás nyilvánossága és a bírói indokoláshoz való jog) hivatkozott, de alkotmányjogi szempontból értékelhető érvelést kizárólag a bírói indokolási kötelezettséghez fűzött, így az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálatának ebben a tekintetben volt helye.
- [27] Az Alkotmánybíróság az indítványozó által felvetett alapjogsérelem érdemi vizsgálatának a mérlegeléskor kiemelt jelentőséget tulajdonított annak, hogy a kifogásolt másodfokú bírósági határozat említést sem tesz arról, hogy az indítványozó jogi képviselője a másodfokú bíróság felhívása nyomán, törvényben biztosított lehetőségével élve a nyilvános ülés tartását indítványozta. Ezért az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy jelen ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés: a másodfokú végzés indokolása megfelel-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogból levezetett bírói indokolási kötelezettség alkotmányos követelményeinek.
- [28] Az előadó alkotmánybíró az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján – a befogadásról szóló döntés helyett – a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesztett az Alkotmánybíróság elé.

IV.

[29] Az indítvány megalapozott.

- [30] 1. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasznak az Alkotmánybíróság tehát akkor ad helyt, ha a bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás egyértelmű következménye valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme.
- [31] Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogból levezetett bírói indokolás követelményét sértette meg a másodfokú bíróság, amikor a Be. 598. § (5) bekezdése alapján benyújtott indítványa ellenére, indokolás nélkül tanácsülésen bírálta el a fellebbezését és nem tartott nyilvános ülést.
- [32] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás részeként megjelenő indokolt bírói döntéshez fűződő jog tartalmát az Abh.-ban határozta meg. (Indokolás [28]-[34]) Ennek lényege szerint az indokolt bírói döntéshez fűződő jog az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik. Az alkotmányos előírás ugyanakkor kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. Ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárási jogi szabályokkal (Abh., Indokolás [33]).
- [33] Az indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye továbbá a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket (Abh., Indokolás [34]).
- [34] 2. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett indokolási kötelezettség vizsgálatához bekérte az ügy bírósági iratait.
- [35] Az Alkotmánybíróság utal arra a korábbi határozatában rögzített elvre, miszerint a jogi képviselővel eljáró pótmagánvádló esetében szabályszerű meghatalmazás megléte esetén, az abban biztosított terjedelemben, a képviselő értelméből adódóan a jogi képviselő által tett nyilatkozat minden esetben a képviselt nevében tett nyilatkozatnak minősül, már csak azért is, mert a pótmagánvádló jogi képviselő nélkül nem járhat el. Ebből adódóan a pótmagánvádas eljárások során a bíróságnak – annak megítélésekor, hogy a jogi képviselő által tett nyilatkozat a pótmagánvádló nevében tett nyilatkozatnak minősül-e – kizárólag azt szükséges vizsgálnia, hogy van-e szabályszerű meghatalmazása a jogi képviselőnek és annak terjedelmét nem lépte-e túl a nyilatkozattétel. {3285/2017. (XI.14.) AB határozat, Indokolás [35]} Jelen ügyben az iratokból az állapítható meg, hogy a jogi képviselő meghatalmazásának szabályszerűségével, terjedelmével kapcsolatban az eljáró bíróságok kifogást nem rögzítettek.
- [36] A bírósági iratok tanúsága szerint az indítványozó jogi képviselője útján 2022. november 10. napján elektronikus úton benyújtott beadványában fellebbezést jelentett be az elsőfokú ítélet ellen. A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 2023. január 12. napján kelt 6.Kbf.57/2022/2. számú értesítő végzésében a pótmagánvádló jogi képviselőjét tájékoztatta arról, hogy a fellebbezést 2023. március 10. napján tanácsülésen bírálja el. Az értesítő nyomtatvány hátlapján szereplő tájékoztatás értelmében a Be. 598. § (5) bekezdése alapján a pótmagánvádló jogi képviselője nyolc napon belül kérhetette az ügy nyilvános ülésen vagy tárgyaláson való elbírálását. Az indítványozó jogi képviselője 2023. január 18. napján kelt, elektronikus úton még azon a napon benyújtott és a Fővárosi Ítéltáblához érkeztetett indítványában a tanácsülés helyett nyilvános ülés megtartását

indítványozta. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa az értesítő végzést a törvényben előírt személyeken kívül – vádlott, védő – a pótmagánvádlónak is megküldte.

- [37] Az indítványozó pótmagánvádlóként a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa által küldött nyilatkozat formanyomtatványt – arról, hogy az értesítő végzés alapján kéri-e nyilvános ülés kitűzését – nem töltötte ki, és azt ebben a formában, 2023. február 10-i keltezéssel küldte vissza. Az indítványozó azonban a visszaküldött Nyilatkozathoz azonos napi dátummal csatolt egy beadványt, amelyben közölte, hogy jogi képviselője 2023. január 17-én értesítette a másodfokú ülés időpontjáról. Annak alapján felkérte jogi képviselőjét, hogy indítványozza nyilvános ülés megtartását. Előadta továbbá azt is, hogy a jogi képviselője ezen kérését már teljesítette, és ez az oka annak, hogy a visszaküldött dokumentumon maga nem nyilatkozott a nyilvános ülés megtartásáról és nem jelölte meg egyik választ sem a Nyilatkozaton. Az indítványozó Nyilatkozatát és ahhoz mellékelt beadványát a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 2023. február 17-én érkezett. A pótmagánvádló jogi képviselője ezt követően, 2023. március 6. napján elektronikus úton benyújtotta a fellebbezés részletes indokolását.
- [38] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy sem a 2023. március 10. napján tartott tanácsülésről szóló jegyzőkönyvben, sem pedig a bíróság által megküldött iratokban külön íven nem szerepel a nyilvános ülésre vonatkozó – a pótmagánvádló jogi képviselője által a pótmagánvádlóval egyetértésben benyújtott – indítvány elbírálásáról szóló döntés vagy annak indokolása.
- [39] 3. Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett indokolási kötelezettség kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására, az Alkotmánybíróság áttekintette a Be. irányadó rendelkezéseit.
- [40] A Be. 787. § (1) bekezdése szerint a törvény rendelkezéseit a pótmagánvádas eljárásban az erről szóló CV. Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Tekintettel arra, hogy a másodfokú eljárásban a tanácsülés megtartására a pótmagánvádas eljárás külön szabályokat nem tartalmaz, így arra az általános szabályokat kell alkalmazni (Be. 598. §).
- [41] A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a Be. 598. § (5) bekezdése alapján értesítette 6.Kbf.57/2022/2. számú végzésével az indítványozót és jogi képviselőjét a tanácsülés tartásáról, valamint arról, hogy nyolc napon belül kérhetik a nyilvános ülésen vagy a tárgyaláson való elbírálást. Jelen ügyben az iratokból egyértelmű, hogy az indítványozó nevében eljárva a jogi képviselő kérte a nyilvános ülés tartását.
- [42] Az Alkotmánybíróság figyelemmel volt arra is, hogy az eljárási törvény értelmében nem kell indokolni a pervezető végzést és a határozati formát nem igénylő bírói intézkedést [Be. 451. § (9) bekezdés]. Pervezető végzés pedig az ügy bíróságra érkezését követően az ügy menetét megállapító, az eljárási cselekmény előkészítésére irányuló vagy elvégzése érdekében hozott nem ügydöntő végzés [Be. 449. § (4) bekezdés].
- [43] Azt, hogy a nyilvános ülés megtartásának megtagadását illetően semmilyen bírói indokolás nem áll külön íven rendelkezésre, ezen az alapon nem lehetne az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből eredően számon kérni.
- [44] A Be. 561. § (3) bekezdés *f)* pontja szerint azonban „[a]z ügydöntő határozat indokolása tartalmazza [...] a határozat egyéb rendelkezéseinek és az indítványok, így különösen a bizonyítási indítványok elutasításának indokolását, az alkalmazott jogszabályok megjelölésével [...]”. A bírói gyakorlat szerint továbbá az a körülmény, hogy ha a másodfokú eljárásban a jogosult által előterjesztett kérelem ellenére a bíróság nyilvános ülés helyett tanácsulást tart, a felülbírálat tilalmazott módját jelentő abszolút eljárási szabálysértés akkor is, ha az ügyviteli hiba következménye. Olyan feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, amely felülvizsgálat alapja lehet [BH 2021.4.100.].
- [45] A fentiekkel összefüggésben jelen ügyben az indítványozó kifogásai alapján az Alkotmánybíróság a másodfokú bíróság eljárásával összefüggésben nem azt vizsgálta, hogy a fellebbezést tanácsülésen bírálta el, hanem azt, hogy az indítványozó pótmagánvádló jogi képviselőjének a nyilvános ülés tartására irányuló indítványát az ítélet indokolásának tanúsága szerint miként bírálta el. Ezen vizsgálat eredményeként megállapította az Alkotmánybíróság, hogy a kifogásolt másodfokú határozat nem tartalmaz semmilyen utalást a Be. utalt rendelkezéseire vagy a nyilvános ülés tartására irányuló indítvánnyal összefüggő, irányadó bírói gyakorlatra. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróságnak a továbbiakban arról kellett állást foglalnia, hogy a másodfokú bíróság ezen, a határozat indokolásával összefüggő mulasztása és annak következtében a határozat indokolásának a hiányossága eléri-e az alkotmányos jogsérelem szintjét. A tisztességes eljárás alkotmányos követelménye ugyanis az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást fogalmazza meg, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Kérdés tehát, hogy a bíróság eljárásának a formájával kapcsolatos indítvány és annak elbírálása, valamint a bíróság ezen döntésének az indokolása az ügy lényegi részének minősül-e.

- [46] 4. A kérdés vizsgálatakor az Alkotmánybíróság jelentőséget tulajdonított annak, hogy a pótmagánvádas eljárásban a pótmagánvádló felülvizsgálati indítványt nem terjeszthet elő [Be. 815. § (1) bekezdés] és jelen esetben másodfellebbezést sem nyújthatott be, mivel annak feltételei nem álltak fenn [Be. 615. § (1) bekezdés], az elsőfokú bíróság felmentő ítéletét ugyanis a másodfokú bíróság helybenhagyta. Így a pótmagánvádló indítványozó számára nem áll rendelkezésre olyan jogorvoslati lehetőség, amelynek segítségével a másodfokú bíróság mulasztásának az orvoslását kezdeményezhetné.
- [47] Megvizsgálta továbbá az Alkotmánybíróság a nyilvános ülés funkcióját a másodfokú bírósági eljárásban. A Be. 599. § értelmében a másodfokú bíróság a fellebbezés elintézésére nyilvános ülést tart; kivéve, ha az ügy tanácsülésen intézhető el, vagy tárgyalást kell tartani. A törvény szabályozási rendszerében a fellebbezés elbírálásának a fóruma főszabály szerint tehát a nyilvános ülés. Az eljárási törvény szerint a másodfokú bíróság a nyilvános ülésen az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megalapozatlansága esetén megállapíthatja a hiánytalan, illetve a helyes tényállást, ha az az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés útján lehetséges. A bíróság eljárásának korlátja, hogy amennyiben bizonyítás felvétele szükséges, a másodfokú bíróság tárgyalást tart. [Be. 600. § (1) bekezdés *b*) pont] Nyilvános ülés keretei között ugyanakkor egy esetben az elsőfokú ítélet alapjául szolgáló tényadatok kiegészítésére is van mód: a bíróság a vádlottat a bünteteskiszabási körülmények további tisztázása érdekében meghallgathatja.
- [48] A Be. utalt rendelkezéseihez kapcsolódó szakirodalmi álláspont [Belegi József (szerk.): Büntetőeljárás jog I–II. – új Be. – Kommentár a gyakorlat számára. ORAC Kiadó, Budapest 2023.] szerint a másodfokú nyilvános ülésen csak a bizonyítás felvétele kizárt, amennyiben az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata részben megalapozatlan, azt a másodfokú bíróság kiküszöbölheti, ha ez az ügyiratok tartalma alapján, vagy ténybeli következtetéssel, vagy a téves ténybeli következtetés helyesbítésével lehetséges. Ennek során a tényállás helyesbítésére, kiegészítésére, sőt – a Be. 593. § (1) bekezdés *b*), *c*) pontjában írt esetekben (bizonyítás felvétele nélkül) – eltérő tényállás megállapítására is lehetőség van.
- [49] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a bírósági eljárásnak a formájával összefüggésben az, ha a bíróság az arra jogosult, szabályszerűen előterjesztett indítványa ellenére eltér a fellebbezés elbírálásának elsődleges fórumaként funkcionáló nyilvános ülés eljárási formától, olyan, az indítvány előterjesztője szempontjából lényeges kérdés, amelyre a választ a bíróságnak határozata indokolásában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványaként megjelenő indokolt bírói döntéshez való jogból fakadóan meg kell adnia.
- [50] Az Alkotmánybíróság a Be. kapcsolódó rendelkezéseit és az alapul szolgáló büntetőeljárás iratait értékelve arra a következtetésre jutott, hogy a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa jelen ügyben az indokolási kötelezettség szempontjából a fentiek szerint lényeges kérdés tekintetében nem adott választ arra, hogy az indítványozónak a jogi képviselőjén keresztül szabályszerűen benyújtott, a nyilvános ülés tartásával kapcsolatos indítványát miként bírálta el. Ezért megállapította az Alkotmánybíróság, hogy a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsának kifogásolt végzése nem teljesíti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványaként nevesített indokolt bírói döntéshez való jogból fakadó követelményeket. Ez pedig az indítványozó oldalán alapjogsértést eredményezett.
- [51] A végzés alaptörvény-ellenessége miatt az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint döntött, és a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa mint másodfokú bíróság 6.Kbf.57/2022/8. számú végzését megsemmisítette.

Budapest, 2024. június 4.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1743/2023.

